

Монети Австрії та інших держав у грошовому обігу на Західноукраїнських землях після приєднання їх

до Австрійської імперії *

Маловідомі факти та коментарі до них на основі архівного матеріалу
(доповнення до статті, вміщеної в № 4'97)

Using the historical documents as a base, the authors narrate about circulation of Austrian coins and coins of other countries (Poland, Russia, Turkey) in the lands of West Ukraine after their incorporating into Austrian Empire.

Aufgrund der historischen Unterlagen geht es um den Umlauf der oesterreichischen Muenzen und der Muenzen der anderen Staaten (Polen, Russland, die Tuerkei) in den Westukrainischen Laendern nach deren Anschluss an Oesterreich.

Грошовий ринок Галичини та Буковини до середини XVIII ст. був насичений монетами різних країн: середньовічної Польщі, Швеції, Голландії, дрібних німецьких земель, Австрії, а також турецькими та іншими монетами сусідніх держав.

Проте в другій половині XVIII ст. він значно стабілізувався. Після першого поділу Австрія приєднала до себе в 1772 р. колишні землі Галицько-Волинського королівства (один з останніх князів Галичини отримав титул короля Галичини та Володимерії (Волині), мотивуючи це тим, що габсбурзькі цісарі як угорські королі мали право на володіння цими землями. Для стратегічного сполучення новоздобутої Галичини з Трансильванією Йосип II забажав в 1773 р. приєднати до Австрії і Буковину на підставі колишньої належності Буковини до Покуття.

Австрійська дипломатія натискала на всі можливі важелі: Марія-Тереза, як королева Угорщини, опротестувала російську спробу анексії

* В статті використано архівні матеріали Чернівецької області та матеріали монографії О. Огуя «Монетно-лічильні найменування на Буковині та Молдові (кінець XIV—першої половини XIX ст.)» Чернівці: Руга, 1998.

Молдови та Волощини. За 5000 золотих дукатів та золоту табакерку, прикрашену діамантами, командувач російськими військами граф П. Рум'янцев виявив готовність вивести військові частини з Буковини. З 31.08-3.09.1774 р. війська під проводом генерала Габріеля Міхальді фон Сплєні зайняли Чернівці, Сучаву та Серет. 7.05.1775 р. Туреччина за Костянтинопольською конвенцією вимушена була визнати цей факт. Григоре (Григорій III) Гіка, господар Молдови, яка втратила вихід на польський ринок, намагався повернути Буковину, проте це коштувало йому життя. Ряд посадових осіб з родини султана Абдул-Хаміда - драгоман Костянтин Морози (майбутній господар) та офіцер Порти уже встигли отримати від Австрії хабаря - 13000 піастрів.

Після анексії Буковини Австрія запровадила на її території військове адміністрування спочатку під керівництвом генерала фон Сплєні (до квітня 1778 р.), а потім генерала фон Енценберга (до 1786 р.). В цей час Буковина та північна Бессарабія продовжували керуватися молдовським законодавством, принципи якого були сформульовані у Золотій грамоті Григорія III Гіки від 1.01.1766 р. Незабаром Галичина та Буковина потрапили у русло реформ Йосипа II (1765-1790): скасування кріпаччини (1781), запровадження шкіл (з 1775), установа діоцезії в

Олександр Огуй (Чернівці)

Олександр Кагляр (Київ)

Чернівцях (1782), утворення православно-релігійного фонду (1786) тощо. Що стосується багатой Хотинської райі, з котрої турки у 1780-х роках щорічно збирали по 700000 аспрів, то вона у 1788-1793 рр. була зайнята австрійцями, а з 1812 р. увійшла до складу Росії, підтримуючи, проте, торгові зв'язки з Буковиною.

З 1775 по 1787 р. Буковина знаходилась під військовим адмініструванням, а з 1.02.1787 р. до 1849 р. Буковина була однією з округ Галицького королівства, зберігаючи лише певну автономію у судочинстві. З 1848 р. по 1861 р. точилася тривала боротьба за адміністративну автономію Буковини, а в 1861 р. Буковина стала окремим краєм у складі Австрії (1861-1918). У цей період Буковину оминали, на противагу молдавському періоду, численні війни, що їх вела Австрія до 1814 р. Певна стабільність становища та вищий рівень соціально-економічного розвитку Австрії сприяли налагодженню продуктивного виробництва в Буковині, переходу її з феодальної до капіталістичних відносин. Розвиток банківської справи спричинив майже зникнення скарбів, стабільна валюта не відразу, але поступово звела до мінімуму обіг іноземних монет. Про особливості

Фердинанд I (1521-1564). Дукат, 1538 р.

Франциск II (1792-1835). Дукат, 1826 р.

Франциск II (1792-1835). Таляр, 1834 р.

монетного обігу свідчать циркуляри королівсько-імператорського (надалі к.-імп.) Галицького губернаторства та, певною мірою, поряд зі скарбами монетні прикраси-салби.

Окупація Галичини та Буковини австрійськими військами привела до установа австрійської монетної

Австрійські Нідерланди.
1/2 кронталяра, 1791 р.

системи на території краю, що виявилось у закріпленні австрійських, польських, румунських та українських нумізматичних термінів у циркулярах губернаторства.

В основі австрійської монетної системи знаходився згідно з реформою графа фон Гаувітца від 7.10.1750 р. та австро-баварською монетною конвенцією від 20.09.1753 р. «рейський флорин» (рфл) - позначення золотої колись, а пізніше срібної монети, що стало лічильним поняттям у 60 крейцерів, та золотий «дукат» (1512 р.). Лічильний флорин (або гульден в якості обігової монети) складався з двох півгульденів або чвертьталярів (Vierteltaler), 3 двадцятикрейцеровиків (Zwanziger), 3 3/4 сімнадцятикрейцеровиків (Siebenzehner), 6 десятикрейцеровиків (Zehner), 8,5

зібENERів-семикрейцеровиків (Siebener), 12 п'ятикрейцеровиків (Fuenfkreuzer, Fuenfer), 20 трикрейцеровиків (Groschen), 60 крейцерів (Kreuzer) або 100 денаріїв (Denar), чеканених з кельнської марки срібла. Два лічильних флорини, або гульдени, склали 1 таляр (Taler), а 4,5 флорина - один золотий дукат (Dukaten) за циркуляром № 57376 від 28.10.1817.

1 гріш (для Галичини), 1794 р.

Окрім конвенційних монет, державно визнаними засобами розрахунку були і територіальні випуски для певних нових земель - один шеляг-солід, 15 та 30 крейцерів 1774-77 рр. та 1 гріш і 3 гроші 1794 р. для Галичини; монета «ломпарда-венечана»: чентезімі (1817), сольдо, скудо, гроціоно та його половина й чвертьтина, соверен золотом (1823); австро-нідерландські кронталяри, їх половинки та чвертьтини тощо.

24 крейцера, 1800 р.

Населення коронних земель (в т.ч. Галичини і Буковини) регулярно інформувалося про появу чи введення нових державних монет, їх курс.

Окрім австрійських монет, у грошовому обігу Галицького королівства, внаслідок специфіки його

7 крейцерів, 1802 р.

історичного розвитку та географічного розташування, перебували, за архівними даними, і не завжди дозволені для обігу грошові знаки багатьох країн: російські рублі, таляри і розмінна монета

німецьких держав — Баварії, Саксонії, а також Польщі, турецькі піастри, грошовий курс яких постійно коригувався.

Як засвідчують документи з Окружного та Крайового управління Буковини, грошовий ринок Буковини, що визначався та направлявся циркулярами Галицького к.-імп. губернаторства, при всій його специфіці був складовим австрійського грошового обігу. Так, щоб населення Галичини призвичаїлося до ведення рахунків австрійськими грошима, австрійське міністерство фінансів випустило в 1775-1777 рр., окрім мідного шеляга 1774 р., срібні монети: злотову або 15-крейцерову і двозлотову або 30-крейцерову, котрі узгоджували австрійську та польську конвенційні монетні системи.

30 крейцерів (для Галичини), 1776 р.

Наприкінці XVIII ст. Австрія, мобілізавши свої ресурси для війни з революційною Францією, опинилася у скрутному фінансовому становищі і ввела в обіг патентом від 20.04.1795 р. нові розмінні монети в 6, 12 та 24 крейцери низької 250-ї проби срібла. Їх зняли з обігу в 1801 р., проте, оскільки 12-крейцерові монети залишалися на руках у людей, то губернаторство дало можливість оплачувати ними податки до 30.11.1802 р.

Повторна емісія в 1802 р. низькопробних розмінних 7-крейцерових монет 250 проби срібла збільшеної ваги знову похитнула довіру до конвенційної системи. Через нестачу срібних монет у галицько-буковинському грошовому обігу продовжують з'являтися монети сусідніх держав, розповсюджені тут ще до австрійської окупації: піастри, рублі. Галицьке королівство було вимушене дозволити їх циркуляцію в 1792, 1807 та 1817 роках. Нестача срібла навіть для низькопробних монет призвела до того, що в 1799 р., як засвідчують відповідні циркуляри, австрійський уряд випустив мідні монети вартістю в 3 крейцери на 164 гульдені з віденського центнера (56 кг), а в 1800 р.—ще легші мідні трикрейцеровики, крейцери, їх половинки і чвертинки на 213 гульденів 20 крейцерів з віденського центнера.

Вивіз дзвінкої монети з Буковини у прикордонні домініуми був обмежений у 1802 р. до 25 флоринів.

30 крейцерів, 1807 р.

Інший вихід із скрутного фінансового становища, що утворилось після невдалих військових дій, уряд вбачав у збільшенні емісії банківських білетів, так званих банкоцетлів (нім. Bancozettel; молд. Банкоцедула) та запровадженні з 1796 р. їх примусового курсу. Внаслідок зростаючого інфляційного обезцінення паперових грошових знаків з'явився лаж (надбавка у банкнотах до вартості дзвінкої монети), який у 1799 р. становив лише 8 гульденів на 100 гульденів конвенційними монетами, у 1802 р. -

1 крейцер, 1812 р.

вже 22 гульдени, а у 1809 р. - аж 196 гульденів. Саме тому за циркуляром № 10 984 від 16.03.1807 р. населенню Буковини було дозволено для полегшення оплати ребунциального податку замість 20 крейцерів конвенційною монетою (КМ) сплачувати 35 крейцерів банкоцетлями чи іншими грошима, тобто перевищення сягало тут 150 гульденів банкоцетлями на 100 гульденів КМ.

Щоб компенсувати нестачу розмінної монети у сріблі та міді,

уряд випустив у 1805 р. паперові розмінні знаки (Muenzzettel; сьмне де хартіє) в 3, 6, 15 крейцерів (які були зняті з обігу в 1807 р.), а потім у цьому ж році — мідні монети вартістю у 30 та 15 крейцерів (тобто пів- та чверть рейнського флорина) на основі банкоцетлів. Проведення реформи 1806 р. зумовило на Буковині різку зміну настрою серед населення та чутки про зниження вартості банкоцетлів. З обігу почали зникати не тільки срібні, але й мідні монети. Галицьке губернаторство закликала Буковинське крайове управління вдатися до рішучих заходів стосовно тих осіб, що накопичували мідні гроші.

Частковим виходом з цієї ситуації був дозвіл губернаторства від 11.09.1807 ввозити турецьку монету у вигляді срібного брукхту. Крім того, з обігу за розпорядженням Франца II від 17.09.1807 р. були вилучені та переплавлені 17-крейцеровики та старі семикрейцеровики (молд. Мърієвши ши пѣтачи чей веки), які лише протягом чотирьох тижнів приймалися в аерільних касах за їх номінальною вартістю, а потім лише за 15 та 6 крейцерів. Вилучення старих семикрейцеровиків та сімнадцятикрейцеровиків монет поряд зі скупкою пошкоджених золотих та срібних монет та мідяків «Віденської валюти» затяглося на роки — ще в 1825 р. на Буковину приїздив семиградський єврей Шпінфіє з охороною для закупівлі цих монет за заниженими цінами для

Нідерланди, Західна Фрізія.
Левендальдер, 1642 р.

Нідерланди, Утрехт.
Срібний дукат (ріксдальдер), 1784 р.

монетарні.

Новий розлад грошового господарства і банкрутство призвели у 1811 р. до першої австрійської девальвації банкоцетлів та мідних монет аж у 5 разів. Банкоцетлі були замінені новими паперовими грошима: вимінними, або викупними білетами (Einlösungsschein), що утвердилися у галицько-буковинському обігу. Так, наприклад, частину с.Банила (Підгорний) релігійний фонд продав за 13064 гульдени викупними білетами. Іван Волчинський із Звиняча у своєму заповіті залишав дочкам у 1814 р. 8000 лей в «айнлезисшайне на зейстріу (придане)». В деяких касах з'явилися фальшиві викупні білети на суму до 20 флоринів КМ.

Нова грошова реформа 1811-1812 рр. — запровадження віденської валюти (Wiener Wahrung) — вимагала срібного покриття, тому у 1810-1814 рр. по всьому королівству Галичини було проведено ряд заходів з конфіскації золотого та срібного церковного майна та видачі срібних виробів з їх подальшим обміном на державну монету. Закривалися польські костьоли, яких дуже багато було в Галичині.

Грошовий голод на розмінні монети австрійський уряд намагався компенсувати випуском нових мідних монет вартістю 3, 1, 1/2 та 1/4 кр. 1812 р. на 213 гульденів 20 кр. Для цього було знято з обігу попередні випуски та було проголоше-

но заборону вивозити мідні монети із Галицького королівства за рубіж.

Після закінчення наполеонівських війн патентом від 1.06.1816 р. офіційно відновлювалось карбування монет за конвенційною стопою, що видно з їх частих згадок у буковинських актах цих років.

Хоча новостворений Австрійський національний банк випустив банкноти без примусового курсу, ажю срібних монет знизилось, і уряд вдався у 1824 р. до другої девальвації: викупні та антиципаційні банки отримали курсове співвідношення 1:2,5.

Зупинивши у 1821 р. інфляцію, австрійський уряд, а звідти і Галицьке королівство вдалося до ряду заходів, присвячених урегулюванню обігу на нових територіях, встановленню курсу золотих та срібних монет, що знаходилися в обігу на його території.

Більше того, за циркуляром від 20.12.1823 у погодженні з к.-імп. Міністерством фінансів було навіть дозволено для поживлення грошової циркуляції обіг іноземних золотих та срібних монет, раніше не зовсім дозволених у законному обігу, а також на їх завезення углиб країни. Тому на митних пунктах Буковини встановлювалося безмитне провезення монет.

Як бачимо, враховуючи постійну нестачу срібла для чеканки розмінної монети, Галицьке королівство проводило політику збереження запасів австрійського срібла за рахунок ввезення монет інших країн (в т.ч. Туреччини) як срібного брухту (див. циркуляр від 11.09.1807).

І тому, коли молдавські власті заборонили з жовтня 1825 р. вивозити турецькі золоті та срібні монети, губернаторство відповідно заборонило у грудні вивозити у Молдавію австрійські срібні монети (ОУБ.1.2. № 1241:1).

Побіжне ознайомлення з буковинськими документами, виданими Т.Баланом, та циркулярами к.-імп. Галицького губернаторства переконливо засвідчує, що у 40-х роках XIX ст. перед початком другої інфляції 1848-1851 рр. завершилося остаточне входження монетного обігу Буковини та Галичини у загальноавстрійський.

Розглянемо монетно-лічильне найменування австрійського та іноземного походження.

Монети інших держав на території Галицького королівства та Буковини

Тривалий час на архаїчному

галицько-буковинському ринку зберігаються талари XVII-XVIII ст., які за патентом від 14.01.1775 р. отримали певний курс: голландські талари (ріксдальдери, левендальдери та альбергсталари по 2 фл. 4 кр.; а іспанські талари (Matten) - 2 фл. 3 кр., про що засвідчують повідомлення Галицького губернаторства за № 17053 та № 12595 від 1791 р. Занепокоєння галицької влади викликало у 1793 р. фальшування по-

Туреччина. Хамід I (1774-1789).
Піастр (куруш), 1781 р.

пулярних баварських таларів Максимиліана-Йосифа 1768 р. та Карла Теодора 1780 р., виконаних в олові, чи зменшення у 1788 р. на 4 1/3 проценти у вазі конвенційних польських таларів та гульденів (у молд. перекладі «кара гроши ши лей лешещи»). Неякісні прусько-сілезькі трикрейцеровики 1808 р. (з вмістом срібла нижчим, ніж на 1,5 кр. від австрійських) були взагалі заборонені для обігу.

Буковинське крайове управління користувалося і циркуляром № 198721 від 24.08.1796 р., за яким вартість польського гульдена (злогого) складала 14 1/2 кр., а двох польських гульденів — 29 крейцерів у конвенційній монеті. У Буковинській канцелярії проходить у 1807 р. місцева назва польського золотого — «орт» у визначенні податку на тютюнове листя («ноаь леи, сау треизьчи шьсь орци». ОУБ.1.1. № 1889:5), за яким 1 рейнський гульден мистів 4 злотих польських, а злот (орт) дорівнював 15 крейцерам.

Досить популярною на галицько-буковинському ринку під позначенням «леу, лей» була російська таларна монета «рубль», занесена сюди як російськими інвазіями 1711, 1739, 1768-74 рр., так і торговими зв'язками із сусідньою Бессарабією.

За численними циркулярами к.-імп. Галицького губернаторства (в т.ч. за № 376 від 28.10.1817 р.) передбачалося, що, якщо сторони не володіють іншими, які відповідають тарифу, золотими чи срібними монетами, то згідно з патентом від 17.04.1796 р. вони мають право користуватися російськими рублями за умови, що ті не пошкоджені та не надто зношені чи обрізані. Російські карбованці (проте не їх фракції: половини та четвертини) могли прийматися у всіх аеріальних касах до 1793 р. за курсом: старі російські рублі (чеканені до 1762 р.) — 1 фл.45 кр., рублі 1762-1789 рр. — 1 фл. 30 кр. У 1817 р. Галицьке королівство заборонило державним касамам приймати платежі російськими срібними рублями (ОУБ.1.1. № 3784:2).

Турецька монета тривалий час залишалася також популярною на території Буковини. Свідченням цього є згадки про «леу турецький, леу грішми турецькими, пара, аспр, піастр» тощо у буковинських документах 1775-1826 рр., що стосувалися як міждержавних, так і внутрішньобуковинських торговельних операцій різного масштабу.

На буковинському ринку ока меду коштувала 32 пара. Молдовський князь Григорій Гіка брав у прикордонній торгівлі з Буковиною податок корнарит: за проданого бика — один піастр, що дорівнював рейнському флорину, та один потроник старою монетою. Потроник складав тоді десять аспрів, або п'ять крейцерів, с. Руське Довгопілля коштувало у 1793 р. 12000 лей турецьких, а оренда двох частин с. Валеви у 1801 р. - 1200 лей грошима білими турецькими (В. VI. № 1, 10:11). 28.07.1805 р. вірмен Арітон купив село Шкейя за 82500 піастрів.

У 1792-93 рр. к.-імп. Губернаторство надсилало зі Львова грізні циркуляри про те, що не мають грошового курсу монети, не зазначені у патенті, за винятком турецьких монет, та інформувало місцеву «публіку» Буковинського дистрикту (особливо Сучавського округу), що турецькі монети є поза обігом і розглядаються як товар чи металевий брухт. До їх прийому ніхто не силуваний, хоча не заборонено продавати свою працю та товари за турецькі монети. Останні

можна було приймати за їх внутрішньою вартістю при оплаті мита та податку, хоча спеціаліст мав право вимагати в оплату гроші згідно з патагтом.

Хронічна нестача срібної обігової монети, можливість переплавки монет із сусідніх країн частково пояснює значне занепокоєння Буковинського крайового управління появою в 1824 р. фальшивих піастрів, виконаних з неблагородних металів («копії бытуте сау типь-риту І металуре проаесте»), чи різким зменшенням у 1792 р. срібла (на 4,5 пара) у нових турецьких монетах на два піастри та 100 пара. Наскільки можна зрозуміти з документів, через Буковину турецькі монети частково «перекачувалися» в Австрію, де вони переплавлялися і перекарбовувалися на австрійські, що може пояснити факт їхньої відсутності на сучасній Буковині.

Це викликало негативну реакцію молдовського уряду в Яссах, котрий заборонив вивозити турецькі монети на територію австрійських земель, і було відповідне рішення президіуму Галицького губернаторства стосовно заборони вивозити австрійські монети у Молдову.

Зовнішній курс турецького лева (піастра) на Буковині, як засвідчують тогочасні документи та вагово-параметричні показники, постійно знижувався внаслідок прогресуючої у Туреччині інфляції.

Так, у 1776 р. за хрисовим молдовського князя Григорія III Гіки, який установлював статус-кво у торгівлі між Молдовою та Буковиною, турецький піастр привінювався до австрійського флорина (за череду потрібно заплатити мита 1 піастр та 60 пфенінгів, або 1 флорин 30 крейцерів, де 40 аспрів=20 крейцерам).

Враховуючи, що цей період припадав на правління султана Абдул-Хаміда (1774-1789), можемо порівняти вагово-параметричні характеристики монет того часу. За цими показниками (17,8 гр. 545 проби) турецький куруш був дуже близький до австрійського флорина (гульдена вагою в 14,2 гр. 845 проби) і міг бути еквівалентним йому за курсом. Пізніше, в 1794 р., на Буковині один (турецький) лев відповідав лише 40 (австрійським) крейцерам, що має своє пояснення: показники турецького піастра Селіма III (1789-1807) знизилися до 12,62 гр. 485 проби срібла і орієнтовно відповідали вазі двох цванцігерів (12,8 гр. 583 проби).

З 1810 р. терміни «турецькі леї» та «піастри» майже повністю зника-

ють з ужитку — вага піастра Махмуда II (1809-1839) знизилася від 9,6 г до 3 г. Натомість з'являються лише згадки про загальну кількість турецьких монет (с. Дубівці продали у 1810 р. за 47500 срібних грошей турецьких, с. Перхівці коштувало у 1805 р. 1600

20 крейцерів, 1835 р.

флоринів турецькими грошима).

Як бачимо, анексія Буковини Австрією мала як наслідок утвердження австрійської терміносистеми, що, враховуючи місцеву та галицьку специфіку, мала дублетні

10 крейцерів, 1815 р.

національні форми.

Так, у циркулярах Галицького королівства, окрім офіційної німецької мови, з'являються паралельно польські та молдовські переклади з відповідними термінами, котрі виявили вплив на формування

5 крейцерів, 1820 р.

української термінології.

Офіційними засобами платежу та розрахунку за циркуляром Галицького губернаторства № 19344 від 25.04.1817 р. були золоті та срібні монети, описані вище.

До австрійських золотих монет належать: нім. Dukaten, польск. Dukat, перекладене в буковинських документах терміном: галбини імперьтешци або цезареци; австронідерландські Souverains d'or, а та-

кож голландські дукати (молд. Галбини холендичешци). Термін галбини поступово зникає з ужитку в 40-х роках XIX ст., поступаючись офіційному дукату.

Срібні монети офіційного вжитку мали офіційні і розмовні форми в обігових мовах циркулярів. Так, якщо термін «таляр» лишався незмінним для всіх мов документа (за винятком рідкого молд. Карагроши), то Florin (Gulden) Rheinisch перекладався дослівно на українську і польську - злотий ренський, zloti renskie, чи замінювався у молдовському варіанті ще недавнім позначенням турецького піастра леу, лей. Спроба використати інший термін - флорин, флоринци у циркулярах 1792-93 рр. не прижилася. 1/4 таляра мала назву чертак, Vierteltaler, польск. pol gynskie; czwertak. Монети в 15 та 30 крейцерів 1775-77 рр., емітованих для Галичини з перерахунком на польський злоті, відповідно називалися одно- та двозлотовиками (польською: jedno- dwozlotowka). Австрійські 20 крейцерів мали дві назви zwanziger (тобто «двадцятка») та kopf «голова» (за зображенням голови правителя на ній), і польською назву szterydziestowka (до польськ. «сорок» стосовно кількості польських грошів у австрійському цванцігері). Ця назва лягла в основу популярного у галицько-буковинських документах терміна - сороківець (sorokiwetz). Австрійські 10 крейцерів мали позначення zehner (до нім. «десятка») та «половина голови», а 5 крейцерів fuenfer («нім. п'ятка»). Три крейцери позначалися ще німецьким терміном groschen і польським терміном czeskie (за звичним місцем чеканки цих монет). Старі монети в 17 та 7 крейцерів, які за указом Франца II від 17.09.1807 р. знімалися з обігу, мали польськ. позначення czternastowka (польськ. «чотирнадцять») грошів у 7 крейцерах) mariażz (молд. пьєччи та м'яриши).

Найдрібнішими монетами були переважно мідні нім. Kreuzer (до нім. «хрест» за зображенням хреста на перших крейцерах 1271 р.), укр.-молд. грейцар, крїцар; денар, пфеніг (1/4 крейцера), шеляг, солід (1/6 крейцера), геллер (1/8 крейцера).

Ця система грошових найменувань постійно поповнювалася за рахунок нових територіальних здобутків, внаслідок чого офіційними стали ломбардський центезимо, венетіансько-ломбардський (австрійська окупація італійських земель): соверен, скудо, гроціоне, сольдо, ліра тощо.